Kuva: Anita Sievänen

HIASTINHAARAN LUONTOPOLUN JA LINTUTORNIN KUNNOSTAMIS- JA RAKENTAMISHANKE POHJOIS-IISSÄ 2016-2017

SISÄLLYS:

1.	Hankealueen kuvaus	3
2.	Hankealueen tausta ja tavoite	4-5
3.	Suunniteltu kunnostushanke	5-6
4.	Hankkeen vaikutukset	6-7
5.	Tiedotus	7
6.	Kustannusarvio	7
7.	Yhteistyöosapuolet	7
8.	Toteutus	7
9.	Hakija	8

LIITTEET:

LIITE 1 **Iin Natura-alueet**
LIITE 2 **Kuvia nykyisestä Hiastinhaaran luontopolusta**

1. HANKEALUEEN KUVAUS

Ii sijaitsee Perämeren rannikolla, noin 40 kilometrin päässä Oulusta pohjoiseen ja on lähes 10 000 ihmisen kotikunta. Iissä on noin 50 km merenrantaa ja 1500 vapaa-ajan asuntoa. Iihin on helppo tulla niin maitse kuin meritse. Upea ja puhdas luonto, Perämeri ja lähisaaret, jokialueet, kalaisat vedet ja vierasvenesatamat mahdollistavat erinomaisen ympäristön lomailuun ja aktiviteetteihin.

Hiastinlahden alue muodostuu Hiastinhaarasta, joka on Iijoen suiston tulvahaara ja varsinaisesta Hiastinlahdesta. Hiastinhaaran suisto on kapeiden jokiuomien, saraikkoniittyjen valtaamien entisten jokiuomien ja pensoittuneiden saarien mosaiikkia. Alueen ranta- ja vesikasvillisuus on hyvin makeavesivaikutteista, ja rantaniityt ja ilmaversoisten vesikasvien muodostamat vyöhykkeet muistuttavatkin sisävesirantoja. Hiastinlahden perukassa on laajoja järvikaislan ja rantaluikan muodostamia kasvustoja ja matalassa vedessä on runsasta vesikasvillisuutta. Suiston uloimmilla saarekkeilla on harvaa kiiltopajupensaikkoa, kun taas sisemmillä saarilla on kiiltopajun lisäksi harmaaleppäpensaikkoja ja lepikoita.

Kuva: Anita Sievänen

Hiastinlahti on valtakunnallisesti arvokas lintuvesikohde, jonka eksoottisimpia ja arvokkaimpia pesiviä lajeja ovat härkälintu, silkkiuikku, uivelo ja Perämerellä harvinaistunut lapinsirri. Hiastinlahti on hyvä pesimäalue ja tärkeä muutonaikainen levähtämisalue vesilinnuille ja kahlaajille.

Pohjois-Pohjanmaan jokiseudun ja rannikon alueelle tyypillisiä piirteitä ovat mereen laskevat joet ja jokilaaksoissa sijaitsevat kapeat viljellyn maan vyöhykkeet. Pohjois-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnissa 2014-2015 Iijoen suu on merkitty maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden joukkoon (jokisuistojen kulttuurimaisemat).

Hiastinhaaralle pääsee ajamalla Iin keskustasta E4-tietä pohjoiseen n. 3 km, kunnes länteen kääntyy Kantolaan vievä tie (= Pohjanlahden Rantatie-matkailutie). Sitä ajetaan noin 1.8 km, josta lähtee tie vasemmalle, viitta laavu/Hiastinkuja.

2. HANKEALUEEN TAUSTA JA TAVOITE

Iin kunnassa sijaitseva Hiastinlahti kuuluu valtioneuvoston 3.6.1982 vahvistaman valtakunnallisen lintuvesisuojeluohjelman alueeseen Hiastinlahti LVO-110233 sekä EU:n Natura 2000-verkoston samannimiseen kohteeseen (FI 1100600). (liite 1)

Iijoen ympäristönhoito-ohjelman II-vaiheessa (v. 2000-2006) toteutettiin Iin osalta virallinen veneväylä mereltä Ranta-Kestilään, Karhunväylän ruoppaus ja Hiastinhaaran kunnostaminen, jossa poistettiin liettymät, kivikynnykset ja vyörymät.
Lisäksi hankkeen tarkoituksena oli lisätä Iijokivarren lintumatkailua ja siksi Pudasjärven Sotkajärvelle ja Pudasjärvelle ja Iin Hiastinlahdelle rakennettiin lintutorneja, laavuja, nuotiopaikkoja sekä luontopolkuja opastuksineen huomioiden alueiden luonnonsuojelulliset näkökohdat. Näistä Hiastinlahti sijatsee Natura-alueella ja edustaa matalaa merenlahtea ja maankohoamisrannikkoa.

Iijoen ympäristöhoito-ohjelman II-vaiheessa v.2002-2003 parannettiin Kantolantieltä rantaan tuleva noin 600 metriä pitkä yksityistie ja paikallisristeykseen hankittiin opasteviitta. Rannassa oleva uimapaikan pysäköintialue kunnostettiin ja hankittiin opastetaulu. Pysäköintipaikalta lintutornille raivattiin polku, joka seurailee joen/meren rantaa. Polusta tehtiin "saappailla kuljettava", mutta tarvittaviin kohtiin rakennettiin pitkospuut 200 metrin matkalle. Polun loppupäässä olevaan venevalkamaan rakennettiin taukopaikka - laavu ja wc/puusuoja. Lintutorni rakennettiin laavusta oikealle Hiastinlahden rantaan, jonka lattiakorkeus maasta on 5 metriä. Polun varteen tehtiin opasteita - yksi opastetaulu pysäköintialueelle ja 5 kpl luontopolkutauluja. Polku merkittiin myös maastoon puupaaluin.
Hiastinlahti-hanke sisälsi pensaikon raivausta, lintutornin, taukopaikan, opasteiden ja luontopolun rakentamista sekä tien ja pysäköintialueen kunnostusta ja valmistui vuonna 2003.

Pohjois-Iin kyläyhdistys ry, Valtakunnallinen Vuoden Kylä 2009 on aktiivinen kyläyhteisö, joka myös omalta osaltaan käynnisti vuonna 2002 nelivaiheisen Hiastinhaaran kunnostusprojektin eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Hiastinhaaran kunnostusprojektin I ja II vaiheet (ruoppausta, rantapenkereiden siivousta ja väylämerkit) ja vesikasvuston niittotalkoot ovat toteutuneet vuosien 2003-2013 aikana. Nyt on meneillään III-vaihe 2014-2020, jossa alueelle on perustettu lammaslaidun, kunnostettu uimaranta, tehty maisemanhoitosuunnitelma Hiastinhaaran yläosalle 2016-2018 sekä Hiastinhaaran luontopolun ja lintutornin kunnostamis- ja rakentamishanke 2015-2016 (www.pohjoisiinkylayhdistys.fi/Hiastinhaaran kunnostusprojekti).

Hiastinlahti on linnustoltaan rikas, matala merenlahti Iijoki-suistossa Perämerellä. Alue on lintuharrastajien suosima lintujen tarkkailukohde, ainutlaatuinen alue, jota ei ole missään muulla Suomessa ja kuntalaisten, mökkiläisten, veneilijöiden ja satunnaisten päiväkävijöiden virkistäytymiskohde.
Tällä hetkellä näitä ryhmiä palvelevan Hiastinhaaran luontopolun nykykunto on heikko.
Opasteet ja luontopolkutaulut puuttuvat ja polku on osittain meriveden valtaama ja umpeenkasvanut. Paikallaolevat pitkospuut ja silta ovat huonokuntoiset ja lintutorni on kallistunut, rappuset ja suojakaiteet rikkoutuneet ja runkopuut alapäästä lahonneet. Myös nuotiopaikka, laavu ja wc/puusuoja kaipaavat kunnostusta. (liite 2)
Reitin kokonaispituus on sopiva mm. lapsille, mutta nykykunnossaan polkua ei voi suositella esim. retkeilykohteeksi.
Iin kulttuurimaisemareitti valmistui 15.6.2012 ja tähän kokonaisuuteen soveltuu myös hyvin kunnostettava Hiastinhaaran luontopolku- ja lintutornialue ja ne yhdessä Illinsaaren liikunta-alueen kanssa muodostaisivat kaikille avoimen kulttuurin, liikunnan ja luonnon virkistysaluekokonaisuuden.
Myös Pohjois-Iin kyläyhdistys ry:n kyläsuunnitelmassa vuosille 2014-2019 on yhdeksi päätavoitteeksi listattu Hiastinhaaran kehittäminen matkailulliseksi "vetonaulaksi" mm. kanoottireittinä, jota kunnostettu luontopolkualue täydentäisi omalta osaltaan.

Ulkoilu- ja virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen tehtävät panostukset ja olosuhteita ylläpitävät toimet ovat kustannustehokas tapa edistää kuntalaisten hyvinvointia, työikäisen väestön työkykyä, ennaltaehkäistä kunnan sairaanhoitokuluja kasvattavissa elintapasairauksissa ja ylläpitävää kuntalaisten toimintakykyä.

Hiastinhaaran kunnostus- ja rakentamishankkeella on myös työllistävä vaikutus rakentamisen aikana ja myöhemmin niin kunnossapidon kuin luontomatkailunkin kannalta.

3. SUUNNITELTU KUNNOSTUSHANKE

Luontopolku on yksi luonnossa liikkumisen muoto ja liikkumisen ja virkistymisen ohella luontopolkualueella saa tietoa monenlaisista Perämeren luontoon, ympäristöön ja linnustoon liittyvistä asioista. Korjaamalla Hiastinlahden lintuvesialueen palveluvarustusta turvataan sen olemassaolo ja käyttö pitkälle tulevaisuuteen niin koko kunnan asukkaille, mökkiläisille kuin matkailijoillekin. Kokonaisuus - Hiastinhaara, Hiastinlahden lintuvesialue, Hiastinhaaran lintutorni ja Hiastinhaaran luontopolku tuovat alueelle uutta sisältöä ja maisemaan kiintopisteitä, jotka saavat ihmiset pysähtymään ja kiinnostumaan.

Hanke on yleishyödyllinen investointihanke ja suunnittelussa huomioidaan myös luonnonsuojelulain mukaiset luontotyyppien mukaiset rajoitukset ja erityisesti suojeltavien lajien rajatut esiintymispaikat. Hanke ei myöskään heikennä niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue on otettu Natura 2000-verkostoon. Hankkeelle haetaan tarvittava lupa Pohjois-Pohjanmaan Ely:ltä.

Olemassaoleva ja ei kokonaan pitkospuinen luontopolku, ei palvele nykymuodossaan kävijöitä. Aikaisemmat luontotaulut rakennettiin lasikehyksiin ja A4-paperille, jotka tuhoutuivat säiden vaikutuksesta jo kolmessa vuodessa.

Ja jotta luontopolku opasteineen palvelisi mahdollisimman laajaa käyttäjäkuntaa tarvitaan seuraavat investoinnit:

►OPASTUSSUUNNITELMA :
- *OPASTUS PÄÄREITILTÄ* (4-tie > Hiastinhaara)
- *ALUEOPASTUS*
- *KÄYTTÄYTYMISSÄÄNNÖT*
- *PYSÄKÖINNIN JA JÄTEHUOLLON OPASTEET*
- *REITTIOPASTUS*

►UUSITUT LUONTOTAULUT
►PYSÄKÖINTIKENTTÄ JA SEN LÄHIYMPÄRISTÖN KUNNOSTUS
►LAAJENNETTU PITKOSPUUREITTI LINTUTORNILLE ASTI
►LINTUTORNIN UUSIMINEN
►KULKUSILLAT
►JÄTEHUOLLON JÄRJESTÄMINEN ALUEELLA kestävän luontomatkailun periaatteen mukaisesti
►KOKO ALUEEN YMPÄRISTÖN KUNNOSTUS

4. HANKKEEN VAIKUTUKSET

Iissä on sekä kulttuuri että puhdas luonto - arvoja, jotka halutaan saada nyt entistä paremmin hyödyntämään kestävällä tavalla niin kuntalaisia, matkailua kuin paikallista elinkeinotoimintaakin.
Hiastinhaaran kunnostushankkeella parannetaan asukasviihtyvyyttä ja alueen imagoa mm. erinomaisena lintuvesialueena. Luontoliikuntapaikan rakentaminen tuo uusia mahdollisuuksia luonnosta nauttimiseen ja parantaa yleistä asennetta luontoympäristöämme kohtaan.
Koska Hiastinhaaran luontopolku on kaikkien kunnan asukkaiden yhteisessä käytössä, se edistää yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä niin alueen ihmisten, kylien, yhdistysten, yritysten kuin muidenkin toimijoiden kesken.
Kohteella on työllistävä vaikutus jo rakentamisvaiheessa ja tulevaisuudessa.

Kohde vaatii myös säännöllistä huoltoa ja kunnossapitoa viihtyisyyden ja turvallisuuden varmistamiseksi, joten siltä osin se edistää jatkossa paikallista työllisyyttä ja yritystoimintaa.
Kuntalaisten lisäksi saamme kohteelle uusia käyttäjäryhmiä: retkeilijät,veneilijät, koululaiset/leirikoululaiset, kurssilaiset ja erilaisiin järjestettyihin tapahtumiin osallistujat.

5. TIEDOTUS

Hankkeesta tiedotetaan eri tapahtumien yhteydessä mm. kunta/kylätapahtumissa ja annetaan tietoa myös Iin kunnan nettisivuilla www.ii.fi ja Pohjois-Iin kyläyhdistyksen omilla sivuilla www.pohjoisiinkylayhdistys.fi sekä www.facebook.com/PohjoisIi.
Paikallislehdistöä informoidaan eri rakentamisvaiheissa ja Hiastinhaaran luontopolkualueesta tehdään erillinen kohde-esite.

6. KUSTANNUSARVIO

Hankkeen kustannusarvion on tehnyt pohjoisiiläinen insinööritoimisto Insira Oy Pauli Häyrynen.
Eritelty kustannusarvio on rahoitushakemuksen liitteenä.

Ostopalvelut (alv)	**23 455.84€**
Palkkakustannukset (ei alv)	**48 659.40€**
Matkakustannukset	**1 500.00€**
Materiaalit	**40 381.22€**
Lupamaksut	**1 000.00€**
Yht.	**114 996.46€**

7. YHTEISTYÖOSAPUOLET

Hankkeen yhteistyöosapuolina toimivat Iin kunta (=hankkeen hallinnoija) ja Pohjois-Iin kyläyhdistys ry ja asiantuntijana Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry.

8. TOTEUTUS

Hankkeen toteutusaika on 1.1.2016 – 31.12.2017. Talvella 2016 tehdään lintutornin perustustyöt ja mahdollisesti myös rakentaminen ja lopullinen alueen kunnostus- ja rakentaminen 1.8.2016 alkaen ELY:n päätöksen mukaisesti.
Kun hanke on valmis, Pohjois-Iin kyläyhdistys ry:n ja Iin kunnan välille tehdään kunnossapitosopimus.

9. HAKIJA

Iin kunta, Jokisuuntie 1, 91100 Ii
Y-tunnus: 2054621-1

Hiastinhaaran kesälampaat 2015 luontopolulla, kuva Anita Sievänen

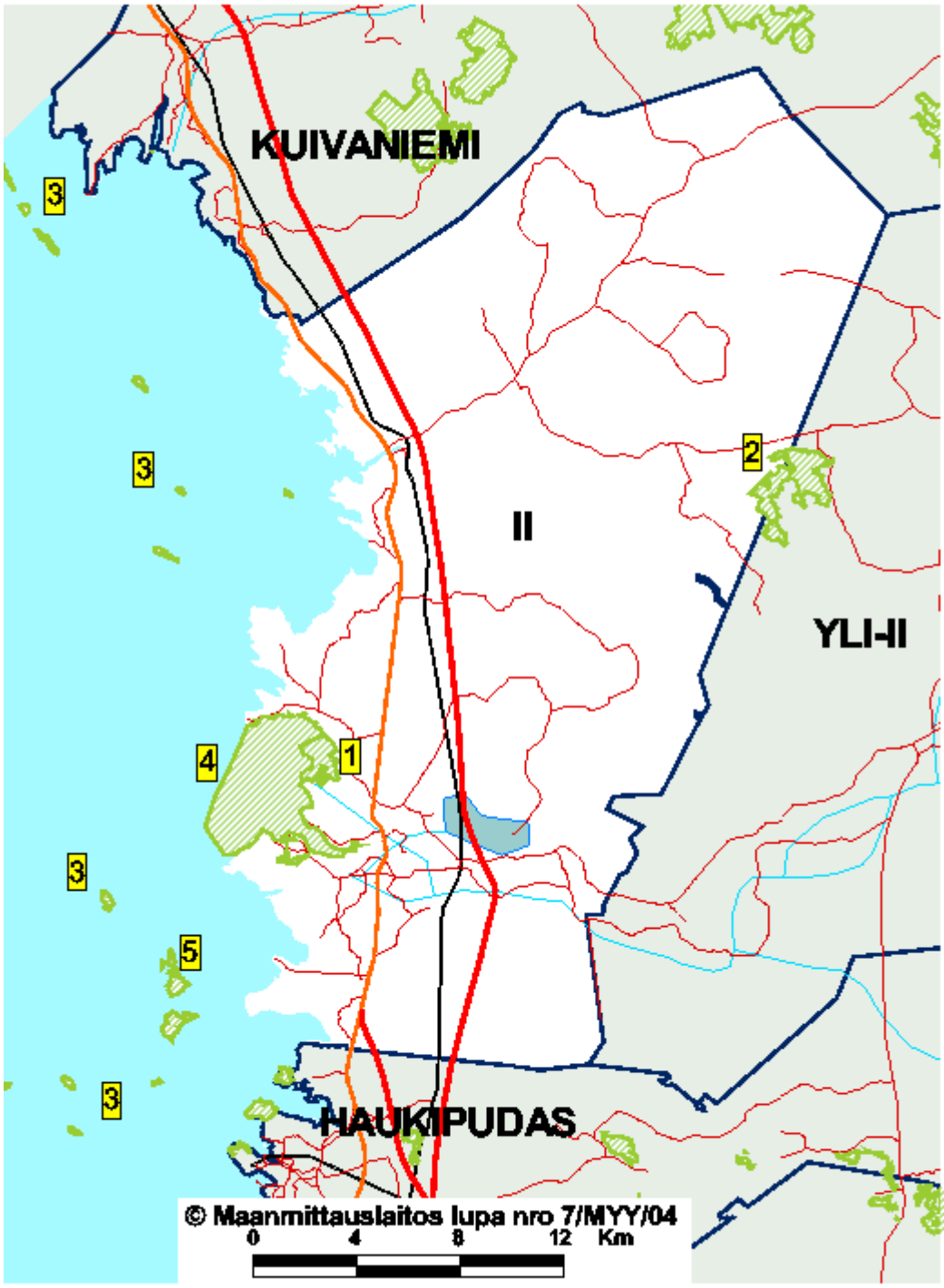

LIITE 1

Iin Natura-alue

1.=Hiastinlahti 2.=Kusisuo 3.=Perämeren saaret
4.=Iijoen suisto 5.= Röyttä

LIITE 2 Kuvat Anita Sievänen